

tupci, dělničtí fanatici, mazaní politikové ze řemesla) a jaké sluší řečňujícím a novinářcím socdemokratům. Klepy, jimž Hora dopřává tolik místa ve své brožuře (str. 16—19, 23), také nemohou podepřít jeho věc před soudným čtenářem. Jestliže „projev sedmi“ byl přijat Právem lidu ještě odmítavě, nepochybujeme, že tato brožura, tak socdemácká, používající nadávek a klepů známých z Práva lidu, upraví pro svého autora vlídné přijetí v sociálpatriotickém tisku. Tragikomedie se tak končí: šťastnou shledanou s panem Píšou!

Bedřich Václavěk: OTÁZKA, NA NIŽ NECHCI ODPOVĚĎ

Přehlízíme-li, kde se dnes seskupují u nás tvořivé síly umělecké, to jest v kterém názorovém táboře, vidíme, že jsou tu především dva tábory: komunistický a katolický. Není to tak protismyslné, jak by se zdálo. Neboť onen příklon ke katolicismu není leč reakcí na rozkládající se měšťácký individualismus a liberalismus, jenž přestal být životaschopným principem. Co zůstává mimo tyto dva tábory, je jednak umění naprosto podprůměrné a reakční, jež přísluhuje velké buržoazii, jednak umění průměrné kvality, jež chce dělat podle maloměšťácké ideologie „střed“ a jež — stejně jako sociálně a politicky tento střed nemůže nic zmoci ve velkém náporu dvou tříd — se stále zmenšuje. (Což je pro nás jen potěšitelné, též umělecky.) Výjimky jsou ovšem ve všech případech, ale nepatrné.

Ježto komunističtí i katoličtí umělci, abych tak řekl, rostou na odporu proti stejné věci, je přirozeno, že se mimoděk vytvářejí i určité sympatie. K nim přispívá i to, že v katolickém táboře jsou osobnosti, jež si sympatií, popřípadě i respektu zaslouží. Ale ovšem nelze zapomínat, že katoličtí opozičníci proti měšťáckému průměru se rozbíhají směrem, jenž jde diametrálně od našeho, znamená návrat ke kulturním principům feudalismu a tedy romantický útěk z [dnešní] doby do minulosti, ne krok vpřed k budoucnosti. Toho není zapotřebí široce rozvádět, třebaš by ovšem zevrubnější rozbor prá-

ce katolického uměleckého tábora byl zajímavý (uděláme si jej jindy).

V poslední době se pak vyskytuje zjev, jenž si zaslouží pozornosti: zdá se, jako by v komunistickém táboře byli lidé, kteří nemají daleko ke katolicismu, a v katolickém, kteří nemají daleko ke komunismu. Je zřejmo, že nějaký prudší otřes politický anebo kulturní rozdělí tyto ambulující jedince tam, kam patří, a že zejména jádro této katolické „opozice“, jež i kulturně je již dnes nám naprosto nepřijatelné, určitě přejde vysloveně do tábora buržoazie. Ale nejde jen o to, že jedinci, kteří nejsou dosti ujasnění, takto kolísají mezi oběma tábory. Vidíme, že část umělců, vysloveně svým přesvědčením revolučních, komunistických, spolupracuje vydatně v orgánech katolíků. Jakkoli si tuto spolupráci lze vysvětlit příčinami, jež jsem uvedl, a i když neposuzuji věci nijak úzkoprse, i když jde jen o spolupráci uměleckou, nemohu se zapřít, abych nepoložil těmto soudruhům otázku: činíte správně?

Katolické časopisy (např. Tvar) jsou — namnoze právě zásluhou této spolupráce revoluční levice — dnes hybnější a pomalu lepší než její časopisy vlastní, jež trpí právě nedostatečnou spoluprací lidí, již je vytvořili anebo kteří v nich mají své pravé místo (mohli by jistě mluvit jejich redaktoři o tom). Ale je možno takto — objektivně — posilovat pozice něčeho, co jde diametrálně proti komunismu? Je popřípadě možno jít tak daleko v nějakém osobním (anebo dokonce kavárenském) kamarádství? A neroste tu jistě nebezpečí tím, že se vytváří ovzduší, jež usnadňuje dezerci z levé fronty bez oné příchuti méněcenného odpadlictví, jež je spojena s přímou dezercí do buržoazně reformistického tábora? Je možna taková „snášelivost“?

Nechci se rozbíhat do kapitoly o „kulturním svědomí“ levých umělců vůbec, otázek umělecké a redakční spolupráce v listech, stojících na neurčitém místě v třídním boji, neutrálních anebo vysloveně buržoazních. Byla by to kapitola příliš dlouhá, a vím sám dobře, že je to namnoze prostě řečeno

bída, jež nutí k takovým kompromisům, a že nelze ani z jiných dobrých důvodů tuto spolupráci nijak paušálně zavrhnout. Vzpomínám si jen na pasáž z dopisu literárně činného soudruha z Moskvy, jež sleduje živě český literární život. Zní (vynechávám jména, ježto mně jde o zásadu):

„Číst verše básníka, jenž se hlásí ke komunismu, umístěné pod reakcionářským úvodníkem, strašným úvodníkem, namířeným proti komunismu, české komunistické straně a III. internacionále, toť estetické obsluhování kramářů, toť strašný hřích proti estetice i poetické morálce.“

Nechci rozvádět tyto řádky, neboť jsem přesvědčen, že vycitujeme i sami u nás tuto samozřejmou povinnost kulturního svědomí. Nechci ani dělat kazatele, ani posuzovat jedince (tuto otázku, kam až lze v snášelivosti jít, ať si rozřeší každý sám), chtěl bych jen soudruhům, kteří se staví, ať svou politickou příslušností, ať sympatiemi (jež každý opravdu moderní umělec k boji proletariátu a myšlenke komunismu chová) s námi do jedné kulturní fronty, dát malou, všetečnou otázku: nestává se naše kulturní svědomí poněkud širokým? Širším, než bylo před osmi, ba ještě před čtyřmi lety? A není tato laxnost tak trochu příznakem upevňování pozic pravice? Nezaspáváme tak trochu nový příliv revolučnosti, jež jde světem?